

**EU
PRO**

ОПШТИНА
РАЧА

УРБОПОЛИС Д.О.О.
БЕОГРАД

Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације радне зоне „Исток“ у Рачи

Београд, новембар 2019. године

ПРЕДМЕТ:

**Стратешка процена утицаја на
животну средину**

НАРУЧИЛАЦ:

Општинска управа Општине Рача
Карађорђева бр. 48, 34210 Рача

ОБРАЂИВАЧ ПЛАНА:

„Урбополис“ д.о.о.
Шуматовачка бр. 8, 11000 Београд

**ОДГОВОРНИ
УРБАНИСТА:**

проф. др Миодраг Ралевић, дипл.инж.арх.
бр. лиценце 200 057204

СТРУЧНИ ТИМ:

др Татјана Мрђеновић, дипл.инж.арх.
Мирјана Бараћ, маст.инж.арх.
Симона Тајић, маст. инж. урб. и рег. раз.
Биљана Биорац, дипл.инж.арх.
Милица Кочовић, дипл.инж.арх.
Милош Игњатовић, маст.инж.арх.
Александра Бјелић, маст.инж.арх.
Гордана Милодановић, дипл.прост.план.
Тамара Коматина маст.прост.план.
Милица Антонијевић дипл.маш.инж.
Владимир Матуновић маш. инж.

**ДИРЕКТОР
„УРБОПОЛИС“ Д.О.О.**

Медена Милић

САДРЖАЈ

Увод	4
Полазне основе	5
Циљеви и садржај израде ПДР радне зоне „Исток“ у Рачи	8
Обухват ПДР-а	9
Намена површина ПДР-а	9
Извод из планских докумената вишег реда	10
Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020.г	10
Просторни план општине Рача	11
План генералне регулације градског насеља Рача	14
Карактеристике животне средине	16
Разматрана питања и проблеми заштите животне средине у ПДР	16
Приказ варијантних решења	19
Резултати претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама	20
Општи и посебни циљеви израде СПУ и избор индикатора	22
Процена могућих утицаја на животну средину и систем мера	27
Приказ утицаја и избор Варијантног решења Плана	27
Систем предлога мера од утицаја на животну средину	34
Функционални екозонинг	44
Смернице за ниже нивое	46
Програм праћења стања животне средине	46
Индикатори за праћење стања животне средине	47
Права и обавезе надлежних органа	50
Поступање у случају неочекиваних утицаја	51
Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене	51
Приказ начина одлучивања за избор предложеног Плана	52
Нетехнички резиме	52
Други подаци од значаја за стратешку процену	53

Увод

Стратешка процена утицаја на животну средину се ради са циљем обезбеђивања заштите животне средине и унапређивање одрживог развоја, интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме, израде и доношења Плана.

Стратешка процена утицаја на животну средину је инструмент којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји планских решења на животну средину до којих може доћи реализацијом плана, програма или пројекта. Дефинишу се мере заштите животне средине путем којих се на адекватан начин управља животном средином и имплементира концепт одрживог развоја.

Поступак израде Стратешке процене утицаја на животну средину се заснива на Закону о Стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 88/2010). Наведен закон усклађен је са европском Директивом 2001/42/ЕС о „процени утицаја одређених планова и програма на животну средину“. СПУ представља системску подршку процесу одлучивања којом се обезбеђује ефикасно разматрање еколошких, а по могућности и других аспеката одрживог развоја у оквиру израда политика, планова и програма.

Примена поступка стратешке процене утицаја мора садржати следеће циљеве:

- да обезбеди процену утицаја предложених стратешких одлука на елементе животне средине,
- да обезбеди процењивање кумулативних, синергетских, индиректних, глобалних и других утицаја предложене стратешке одлуке,
- да обезбеди дефинисање стратешких смерница у поступку имплементације Плана,
- да обезбеди учешће јавности у поступку израде процене, у складу са међународним и европским захтевима, као и процењивање прекограничних утицаја,
- да омогући дефинисање различитих мера којима се врши спречавање, смањење или отклањање негативних утицаја на животну средину у раним фазама процеса одлучивања.

Према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину, стратешка процена утицаја одређених планова и програма на животну средину подразумева припрему Извештаја о стратешкој процени утицаја који постаје саставни део документације Плана. Извештај о стратешкој процени утицаја идентификује, описује и процењује могуће значајне утицаје на животну средину услед реализације плана и програма. Извештај о стратешкој процени утицаја садржи нарочито:

- полазне основе стратешке процене,
- опште и посебне циљеве стратешке процене и избор индикатора,
- процену могућих утицаја са описом мера предвиђених за смањење негативних утицаја на животну средину,

- смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину,
- мониторинг,
- приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене;
- приказ начина одлучивања,
- опис разлога одлучујућих за избор датог плана и програма са аспекта разматраних варијантних решења,
- приказ начина на који су питања животне средине укључена у план или програм,
- закључке до којих се дошло током израде извештаја о стратешкој процени,
- друге податке од значаја за стратешку процену.

Циљ Стратешке процене утицаја Стратешка процена утицаја Плана детаљне регулације радне зоне „Исток“ у Рачи је утврђивање обавезујућих, хијерархијски усаглашених смерница при изради ПДР, дефинисање смерница и мера заштите и унапређивања животне средине и остваривање услова за одрживи развој. Израда Стратешке процене утицаја ПДР обухвата:

- анализу постојећег стања,
- анализу потенцијала и ограничења у простору,
- анализу услова документације вишег реда од битног значаја и утицаја за поступак стратешке процене утицаја,
- анализу услова надлежних институција и осталих релевантних услова и захтева,
- анализу статуса заштите природних и културних добара,
- предлог концепта коришћења и развоја подручја насеља Рача,
- вредновање предметног подручја са аспекта могућих ограничења, начина и услова коришћења простора и реализације планираних садржаја у складу са принципима одрживог развоја.

Обзиром да је предметни План део хијерархијске структуре, Стратешка процена утицаја на животну средину рађена је у односу на стратешку процену плана вишег реда – Просторног плана општине Рача („Сл. гласник општине Рача“ бр, 5/2012) – Стратешка процена Просторног плана општине Рача на животну средину (Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину) – Ecologica Urbo, Крагујевац, 2011.г. и Плана генералне регулације насеља Рача („Сл. гласник општине Рача“ бр, 11/12 и 14/15) – Стратешка процена утицаја Плана Генералне регулације градског насеља Рача на животну средину (Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину) - Ecologica Urbo, Крагујевац, 2012.г.

Полазне основе

Са становишта дугорочне организације коришћења, уређења и заштите простора концепт одрживог развоја представља стратешку активност којом се дефинишу плански принципи и критеријуми заштите, затим средства и развој животне средине. Стратегија одрживог развоја огледа се у детаљнијој планској организацији и уређењу кроз

вредновање капацитета простора у односу на одговарајуће делатности и активности у њему, као и усклађивање коришћења простора са природним и створеним потенцијалима и ограничењима.

Поступак процене могућих стратешких утицаја и израда Стратешке процене утицаја на животну средину заснован је на:

- начелу одрживог развоја - разматрање и укључивање битних аспеката животне средине, природних и културних добара и природних вредности у План и утврђивање услова за очување природних и културних добара и вредности, природних и створених ресурса и животне средине, односно рационално коришћење, као предуслов за остваривање циљева одрживог развоја,
- начелу интегралности - укључивање у План услова заштите животне средине, природних добара, културног наслеђа, природних вредности животне средине, односно очување, презентација и одрживо коришћење простора,
- начелу предострожности - пажљиво планирање различитих намена простора, функција и садржаја Плана на начин да се спрече или смање негативни утицаји на природне вредности подручја и животну средину, да се обезбеди њихово рационално коришћење и свођење на минимум ризик по животну средину,
- начелу хијерархије и координације – усвајање обавезујућих смерница Просторног плана Републике Србије је обавезно и представља услов за обезбеђивање узајамне координације надлежних и заинтересованих органа у поступку процене утицаја стратешког карактера, израде Стратешке процене утицаја Плана и исходавање сагласности на Стратешку процену, кроз консултације, обавештавања и прибављања мишљења на План и Стратешку процену,
- начелу јавности - у циљу информисања јавности о Плану и његовом могућем утицају на вредност и услове животне средине, услове живота становништва, као и у циљу обезбеђења пуне отворености поступка припреме и доношење Плана, јавност мора, пре доношења било какве одлуке, као и после усвајања Плана, имати приступ информацијама које се односе на План.

Непосредан повод приступања изради Стратешке процене утицаја на животну средину је:

- Одлука о приступању изради стратешке процене утицаја на животну средину Плана детаљне регулације за радну зону „Исток“ у Рачи коју је донела општинска управа општине Рача, Одељење за изградњу, урбанизам, локални економски развој, јавне набавке и инвестиције, бр. 020-58/2017-I-01 од 03.05.2017. године.

Одлуци је претходило:

- Мишљење ДА ЈЕ ПОТРЕБНА израда Стратешке процене утицаја на животну средину Плана детаљне регулације за План детаљне регулације за радну зону „Исток“ у Рачи Одсека за пољопривреду општинске управе Рача број 501- 13/17-IV-03-3 од 11.04.2017 године.

Осим наведеног, приликом израде Стратешке процене утицаја на животну средину коришћени су и други документи од значаја, и то:

Плански документи:

- Просторни план Републике Србије од 2010, до 2020. године („Сл. гласник РС“, бр. 88/10);
- Просторни план општине Рача („Сл. лист општине Рача“ 5/2012) и Стратешка процена Просторног плана општине Рача на животну средину (Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину);
- План генералне регулације насеља Рача („Сл. гласник општине Рача“ бр. 11/12 и 14/15) и Стратешка процена утицаја Плана Генералне регулације градског насеља Рача на животну средину (Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину);
- Материјал за рани јавни увид Плана детаљне регулације радне зоне „Исток“ у Рачи.

Законски документи:

- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 88/2010)
- Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09 и 72/09))
- Закон о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09)
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/04)
- Закон о планирању и изградњи („Сл. гласник РС“, бр. 72/09, 81/09, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13, 50/13, 98/13, 132/14 и 145/2014)
- Закон о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/09, 88/10 и 91/10)
- Закон о културним добрима („Сл. гласник РС“, бр. 71/94)
- Закон о водама („Сл. гласник РС“, бр. 30/10)
- Закон о шумама („Сл. гласник РС“, бр. 30/10)
- Закон о пољопривредном земљишту („Сл. гласник РС“, бр. 62/06, 65/08 и 41/09)
- Закон о јавним путевима („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 123/07)
- Закон о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 36/09)
- Закон о заштити од нејонизујућег зрачења („Сл. гласник РС“, бр. 36/09)
- Закон о заштити од буке у животној средини („Сл. гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10)
- Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 37/88, 37/89, 53/93, 67/93, 92/93, 48/94, 101/05 и 111/09).
- Закон о ванредним ситуацијама („Сл. гласник РС“ бр.111/09, 92/11 и 93/12).

Уговором о изради Плана детаљне регулације радне зоне „Исток“ у Рачи број 01-1/2019 од 16.01.2019. године (код Наручиоца) тј. број 404-79/2018-IV-00 (код Извршиоца), Општинска управа општине Рача је израду Стратешке процене утицаја на животну средину поверила: УРБОПОЛИС Д.О.О., који је уједно и носилац израде ПДР.

Обзиром да се План детаљне регулације и Стратешка процена утицаја раде истовремено, услови за усаглашавање захтева за заштиту животне средине у планиране намене су реално оствариви.

Циљеви и садржај израде ПДР радне зоне „Исток“ у Рачи

Основни програмски циљ доношења Плана је стварање планског основа и услова за планско уређење и изградњу производних и других компатибилних (комерцијалних, пословних и др.) објеката и садржаја, саобраћајно повезивање са мрежом државних путева и комунално опремање грађевинског земљишта неопходном инфраструктуром у складу са усвојеним планским документима вишег реда и развојним стратегијама. Планом детаљне регулације неопходно је дефинисање површина за јавне намене, просторне алокације и реалокације објеката, која ће највише одговарати конкретним условима за коришћење просторних јединица (зона радних површина, зона саобраћајних површина, коридори инфраструктурних инсталација и објеката), парцелација и препарцелација земљишта и дефинисање прецизних правила уређења и грађења за планиране објекте и урбанистичке мере заштите простра у складу са специфичним карактеристикама подручја. Циљ је да се земљиште које се сада налази у грађевинском подручју али се користи као пољопривредно, приведе планској намени.

Општи циљеви планирања, коришћења, уређења и заштите планског подручја су:

- спровођење одредби Плана генералне регулације, као плана вишег реда, којим је дефинисана намена простора;
- дефинисање регулационе линије и површина за јавне намене, у складу са Законом и прописима;
- утврђивање планских решења коришћења, уређења и заштите простора;
- усклађивање планираних решења са ситуацијом на терену;
- дефинисање правила уређења и правила грађења;
- дефинисање и спровођење мера заштите животне средине;
- дефинисање услова формирања радне зоне у оквиру које се граде објекти намењени првенствено пословању и производњи;
- повећање приступачности територије Плана;
- подизање укупног нивоа инфраструктурне опремљености територије Плана;
- регулисање правно-имовинских односа на територији Плана;
- формирање понуда локација различитих величина, структуре и услова ради рационалнијег коришћења земљишта и прилагођавања потребама тржишта, различитих инвеститора, тј. пружити плански подстицај за оживљавање привреде.

Табела бр. 1: Садржај ПДР-а

1.0. УВОДНИ ДЕО

Правни основ Плански основ Извод из Просторног плана Републике Србије Извод из Просторног плана општине Рача Извод из Плана генералне регулације градског насеља Рача Повод израде Плана Опис и обухват границе плана
2.0. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА Опис подручја Начин коришћења прост
3.0. ЦИЉЕВИ ИЗРАДЕ ПЛАНА Општи циљеви израде плана Посебни циљеви израде плана
4.0 ПЛАНСКИ ДЕО Подела простора на карактеристичне урбанистичке целине и блокове Планирана претежна намена површина Планиране површине јавне намене Планиране површине осталих намена Дистрибуција намена површина Предлог основних урбанистичких параметара Посебне смернице за археолошка налазишта
5.0. ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ ПЛАНИРАЊА

Обухват ПДР-а

Подручје Плана обухвата катастарске парцеле које све припадају катастарској општини Доња Рача, у оквиру општине Рача. Радна зона “Исток”, површине око 39 ha, лоцирана је на излазном правцу ка Марковцу и обухвата неизграђено земљиште, између коридора државног пута I Б реда број 27. (M-4) и реке Рача. Обухват Плана детаљне регулације се једним делом наслања на ДП IБ реда број 27 (државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Трбушница) - Лозница - Осечина - Ваљево - Лајковац - Ћелије - Лазаревац - Аранђеловац - Крчевац - Топола - Рача – Свилајнац). Уз југоисточни део планског подручја налази се планирано Постројење за пречишћавање отпадних вода. Заузима крајњи југоисточни део подручја градског насеља Рача. Граница плана креће се по регулационим линијама преузетим из Плана генералне регулације или по границама катастарских парцела.

Намена површина ПДР-а

Планиране намене површина су:

- Јавне намене
- Остале намене

Све намене на подручју плана су јавне и остале.

Јавне намене су:

- Саобраћајне површина
- Зелене површине

Остале намене су:

- Индустијски комплекси / привређивање "чистих технологија"
- Услугне комерцијалне / делатности

Извод из планских докумената вишег реда

Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020.г

Просторним планом Републике Србије 2010-2020 (у даљем тексту: ППРС) утврђују се визија, принципи и циљеви просторног развоја Републике и њених регионалних целина. Концепција просторног развоја размотрена је у оквиру два основна сценарија (сценарио рецесивног раста са елементима кризног управљања и сценарио одрживог просторног развоја).

Успешан просторни развој Републике Србије захтева достизање серије основних циљева, међу којима су према свом значају равноправно најважнији следећи:

- уравнотеженији регионални развој и унапређена социјална кохезија;
- регионална конкурентност и приступачност;
- одрживо коришћење природних ресурса и заштићена и унапређена животна средина;
- заштићено и одрживо коришћено природно и културно наслеђе и предео;
- просторно функционална интегрисаност у окружење.

Из обимног материјала ППРС, може се закључити да је привредни развој општине Рача заснован на:

- коришћењу и унапређивању пољопривредног (воћарство и виноградарство, повртарство) и шумског (агрошумарство, ловни туризам) земљишта;
- рационалном коришћењу грађевинског земљишта (насеља, инфраструктура) и опремању општине јавним службама, укупном крупном и комуналном инфраструктуром у склопу инфраструктурних система на нивоу државе и регија;
- стабилизацији социо-демографског потенцијала;
- развоју могућих видова туризма, посебно оних везаних за историјске догађаје;
- успостављању регионалних веза.

Општина Рача припада функционалном урбаном подручју државног (националног) значаја са центром у Крагујевцу, заједно са општинама Кнић, Баточина и Лапово, са око 225.357 становника у оквиру ФУП – а. Градско насеље Рача је Планом сврстано у категорију локалних урбаних центара-центар општине.

У општини Рача приоритет ће имати:

- производња електронских производа и опреме,
- производња моторних возила и компоненти;
- информационе технологије и
- развој пољопривреде и прерада пољопривредних производа.

У наведеним оквирима, у ППРС се наводи да је приоритетно искористити: релативно повољан просторни распоред градова средње величине, који, уз одговарајућу просторно-развојну политику, могу преузети улогу будућих урбаних центара развоја; велике могућности обнављања запуштеног и/или недовољно одржаваног грађевинског фонда у градовима; релативну очуваност физичке средине у појединим мањим градским центрима и варошима, као фактор могућног новог продуктивног инвестирања и привлачења радно способног становништва. Такође, треба користити и потенцијале већих регионалних центара (Крагујевац), са циљем да се постигне укупан полицентрични развој, односно, да се успостави контратежа даљој концентрацији активности и становништва на мањем делу простора Републике Србије.

Ради постизања веће економске, функционалне, еколошке и просторне ефикасности потребно је организовање мреже инфраструктуре, усклађивање некомпатибилних намена површина, оптимизација у размештају производних/радних зона, саобраћајница, насеља итд.

Као основни локациони модели индустрије у развојним зонама, коридорима и урбаним центрима предложени су: индустријске зоне, индустријски и технолошки паркови (hi-tech агломерације и комплекси), слободне зоне (СЗ), бизнис инкубатори, кластери МСП (у регијама, коридорима, градовима), аеродромска зона развоја, логистички парк, терминали, привредне, мешовите, лучке зоне, и сл. Потребно је плански усмеравати изградњу различитих просторних модела индустријског смештаја ка стратешким развојним зонама и коридорима X и VII, индустријским центрима/градовима средње величине и на друге локације повезане TENs инфраструктуром, ИКТ мрежама и сл.

Просторни план општине Рача

Насеље Рача (2.744 становника) у којем се налази радна зона „Исток“ је једино градско насеље у општини и оно је административно-управни, привредни, здравствени и културни центар општине. Као центар општине, има и функцију за задовољење свакодневних и повремених потреба становника из насеља: Адровац, Мирашевац, Поповић, Вишевац, Бошњане, Доња Рача, Вучић, Сипић и Трска. Гравитациона зона општинског центра Рача обухвата око 5.473 становника. Према броју становника Рача је сврстана у групу насеља са више од 1.000 становника. Главна развојна осовина општине, са највећом концентрацијом становништва, функција и активности формирала се дуж коридора државног пута I реда М4. Градско насеље Рача, на државном путу I реда, удаљено је око 10km од европског коридора X. Положај насеља на Државном путу и у близини међународног коридора, изузетно је важан подстицај за унапређење и развој трговачких делатности.

Општина Рача према привредној развијеност и показатељима нивоа развијености за 2005. годину, рангирана је на 102 место (од 160 општина) са 58% од републичког просека НД. Национални доходак по глави становника је испод просечног нивоа на територији Шумадијског округа, централне Србије и републике Србије. У 2005. години остварен НД по глави становника је 58% републичког просека. у формирању националног дохотка доминантна делатност је пољопривреда (78.1% у 2005. год), наспрам индустрије са само 4.5%. Све већу заступљеност у креираном НД општине бележи делатност трговине са 7.2% у 2005. год. чиме привредна структура добија на преко потребној диверзификацији

У "swot" анализи као кључне снаге, за развој привредних делатности, издвојене су постојеће, недовољно искоришћене радне зоне општинског значаја, повољан географско-саобраћајни положај у односу на главну развојну осовину, саобраћајни коридор Србије (посебно аутопут Е75 и пругу Е85), већи градови (посебно Крагујевац и Београд) и постојећа мрежа државних путева. Поред повољног положаја у непосредној близини европског коридора Х, као основна наводи се могућност заједничког наступа на тржишту, формирање кластера и асоцијација произвођача. Као основне слабости које могу утицати на привредни развој су неразвијеност прерађивачких капацитета, као и капацитета мале привреде, смањена инвестициона активност, изражена незапосленост као последица лошег пословања постојећих привредних капацитета и неразвијеност путне и комуналне инфраструктуре. Негативни демографски трендови и наставак тренда смањења броја становника, осночна су претња привредном развоју.

Визија општине Рача, као општине са повољним геостратешким положајем у централном делу Србије, срцу Шумадије, путним правцима повезане са великим центрима, подразумева привредни развој који се заснива на напредном сектору малих и средњих предузећа, производњи здраве хране и развоју прерађивачке индустрије, уз постојање развијених радних зона којима се континуирано обезбеђују нова радна места.

Трајно комунално опремање и урбанистичко уређивање, са очуваном традиционалном архитектуром, које користи чисте производне технологије и стандарде, у складу са принципима одрживог развоја и очувања здраве животне средине су основни принципи просторног развоја.

Трајно комунално опремање и урбанистичко уређивање, са очуваном традиционалном архитектуром, које користи чисте производне технологије и стандарде, у складу са принципима одрживог развоја и очувања здраве животне средине су основни принципи просторног развоја.

Развој комуналне и путне инфраструктуре, у складу са потребама привреде и грађана, уз поштовање принципа очувања животне средине, унапређење локалне привреде, стварањем повољних услова за убрзани развој сектора малих и средњих предузећа, у циљу смањења незапослености и обезбеђење услова за развој руралне економије и прерађивачких капацитета су општи циљеви просторног развоја.

Планско одређивање привредних зона са њиховим садржајима базираним на локалним потенцијалима, са циљем повећања привредних активности и запослености припада посебним циљевима просторног развоја.

Опитом концепцијом и пропозицијом просторног развоја предвиђено је да у области привређивања, генератор развоја буде сектор малих и средњих предузећа, позиционираних у оквиру недовољно искоришћених постојећих радних зона. Након попуњавања постојећих капацитета, потребно је активирати и уредити нове радне зоне са. Избор технологија потребно је оријентисати ка чистим гранама производње, без потенцијалне могућности загађивања, ради очувања и унапређења еколошки здраве животне средине.

Мала и средња предузећа ће представљати основни облик организовања фирми као генератора развоја и запошљавања, уз сектор услуга. Привредни развој општине Рача засниваће се на:

- јачању извозне оријентације привреде, посебно индустријских грана са традицијом, реномеом и пољопривреде;
- подизању квалитета сектора услуга (транспорт, туризам, комплементарне услуге и др.);
- даљем интензивном развоју сектора малих и средњих предузећа (МСП), уз јачање њиховог међусобног повезивања, као основног генератора раста конкурентности и запошљавања и повећању транспарентности пословања и побољшању инвестиционе климе.

Просторни развој индустрије у општини Рача засниваће се на:

- унапређењу, реструктуирању и модернизацији постојећих капацитета,
- формирању нових производних зона,
- активирању природних развојних потенцијала,
- стварању нових облика прерађивачке индустрије
- равномернијем размештају у складу са концепцијом одрживог развоја и јачањем конкурентске способности.

То подразумева дефинисање нове стратегије развоја на одрживим и исплативим основама, засноване на повећању запослености, прогресу, расту извоза и супституцији увоза кроз:

- реструктуирање производње према тржишним условима;
- рационализацију потрошње енергије, уз смањивање трошкова по јединици производа;
- развој малих и средњих предузећа, са одрживим програмима, конкуретним и оријентисаним на извоз, флексибилним у прилагођавању тржишним захтевима;
- примену мера и инструмената за привлачење конкуретних и исплативих индустријских активности и страног капитала, који би се улагао у конкретне индустријске програме;
- усаглашен и усклађен индустријски развој са политиком животне средине, социјалним и другим политикама, уз повећање запослености и животног стандарда.

У односу на потенцијале и ограничења, предвиђа се развој сектора производних делатности, базиран на поставкама ширег функционалног подручја, пре свега, у градском насељу Рача, уз коришћење потенцијала близине коридора X, у циљу привлачења нових инвестиција. Просторним размештајем производних делатности планирано је: реструктуирање постојеће радне зоне у југозападном делу градског насеља Рача; формирање нове радне зоне у источном делу градског насеља Рача са пажљивим избором делатности које не загађују животну средину; планирање мешовитих намена, којима се подстиче развој производног занатства у општинском центру; децентрализација комерцијалних садржаја, у циљу подстицања развоја свих насеља; активирање туристичких потенцијала као тржишта за локалне производе. Приоритет је искоришћење постојећих радних зона, јер захтева мања улагања и пружа могућност доласка нових инвеститора (brownfield инвестиције).

Значајна за подручје плана је планирана обилазница Државни пут ПА реда број 157, уз који се планира и изградња бицикличке стазе.

Стање животне средине - за подручје општине не постоје подаци о квалитативном и квантитативном стању, врстама и концентрацији загађујућих материја у животној средини. Главни узроци и извори загађења животне средине, на основу процене стања на терену, су комуналне и технолошке отпадне воде, инфилтрационе воде са пољопривредних површина, неконтролисаних депонија и сметлишта, индивидуална ложишта, котларнице и утицаји из зона експлоатације ресурса. Идентификовани проблеми и еколошки конфликти су:

- загађивање комуналним, технолошким и осталим отпадним водама форланда и вода реке Раче са притокама;
- недовољна опремљеност општинског центра и осталих насеља укупном комуналном инфраструктуром;
- недостатак уређаја и постројења за предtretман технолошких отпадних вода;
- недостатак централног постројења за пречишћавање отпадних вода;
- недостатак стратегије и система управљања отпадним водама;
- појаве директног и индиректног упуштања отпадних вода у водотокове и приобаља, као и на земљишта унутар и изван појединачних радних и осталих изграђених комплекса;
- постојање неадекватних, непрописно изграђених септичких јама (расути тачкасти извори загађивања);
- појава неконтролисаних одлагалишта и депонија отпада и осталих материјала.

План генералне регулације градског насеља Рача

Подела простора на карактеристичне просторне целине и урбанистичке зоне:

У односу на морфолошке карактеристике, положај у односу на насеље и претежне намене, планско подручје је подељено на шест просторних целина.

Предметно подручје припада просторној целини VI „Доња Рача“. Ова целина заузима површину од око 90.36ha.

Просторна целина обухвата крајњи, источни део простора у граници обухвата плана, односно земљиште уз коридор државног пута I Б реда број 27. (M-4) из правца Раче ка Марковцу. Предвиђено је заокруживање постојеће стамбене зоне, са попуном неизграђених парцела, а планирано је земљиште за формирање нове радне зоне “Исток”, лоциране у залеђу стамбених објекта уз коридор државног пута и реке Раче, која треба да се разради планским документом нижег реда. У овој целини је одређена и локација за изградњу централног постројења за пречишћавање отпадних вода. Предвиђено је унапређење мањег, већ формираног локалног центра “Доња Рача”, за потребе становника ове целине, али и осталог гравитирајућег становништва Доње Раче.

Предметно подручје припада зони VI.2 - зона рада/привређивања.

Радна зона “Исток”, површине око 39 ha, лоцирана је на излазном правцу ка Марковцу и обухвата неизграђено земљиште, између коридора државног пута I Б реда број 27. (M-4) и реке Рача. Предвиђено је да се овај простор разради кроз план нижег реда, ради дефинисања коридора и потребних капацитета за саобраћајно и комунално опремање зоне. Ограничавајући фактори за развој ове радне зоне су коридор постојећег далековода

35 kV, у чијем заштитном појасу не могу да се граде објекти и позиција археолошког локалитета “Чибински вир”, за који је неопходно обавити систематска археолошка истраживања. У зависности од резултата истраживања (уколико се утврди да откривени остаци представљају културно добро), у коначној реализацији може доћи до:

- заштите и презентације откривених остатака у оквиру индустријског комплекса, у складу са принципима савремене конзерваторске праксе или
- забране извођења радова, односно изградње објеката на предметној локацији и предлагање утврђивања археолошког налазишта за културно добро.

Правила грађења

Дефинисана правила грађења за површине осталих намена

Врста и намена објекта који се могу градити: индустријски и пословно-производни објекти, који користе “чисте” технологије и немају непосредан или посредан штетан утицај на животну средину.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Објекти чија је изградња забрањена су сви они објекти за које се може захтевати процена утицаја на животну средину, а за које се, у прописаној процедури, не обезбеди сагласност на процену утицаја објекта на животну средину.

Правила грађења у зони привређивања/радној зони

Претежна намена: индустријски комплекси/привређивање “чистих технологија”

Пратећа и допунска намена: услужне/комерцијалне делатности, МСП, производно, занатство, трговина на велико и мало, зеленило, као и објекти пратеће саобраћајне и комуналне инфраструктуре у функцији основне намене

Типологија објеката: слободностојећи објекти

Услови за парцелацију, препарцелацију и формирање грађевинске парцеле:

- минимална ширина фронта: 25 m
- минимална површина парцеле: 2.000 m²
- положај објекта у односу на бочне границе парцеле: минимално 4.0 m
- положај објекта у односу на задњу границу парцеле: минимално 5.0 m
- положај објекта у односу на суседне, бочне објекте: минимално 8.0 m
- положај објекта у односу на наспрамни објекат: минимално 10.0 m

Минимални проценат незастртих, зелених површина на парцели: 30%

Највећи дозвољени индекс изграђености: 1.5

Максимална висина објекта и спратност:

- производни део, приземље са технолошки потребном висином
- административно-управни део, до П+2 максимално 10.50 m до коте венца

Паркирање возила: на сопственој парцели, 1 ПМ/200 m² бруто површине.

Степен комуналне опремљености: земљишта потребан за издавање одговарајућег Акта у складу са законом: саобраћајни приступ, јавно водоснабдевање, фекална канализација, водонепропусне септичке јаме, предтретман отпадних вода, енергетска нисконапонска мрежа, сакупљање и евакуација комуналног отпада, сакупљање и евакуација индустријског и опасног отпада, акустична заштита, имисиони појас.

За подручје Плана детаљне регулације радна зона „Исток“ је прописана обавезна израда Плана детаљне регулације.

Карактеристике животне средине

Подручје ПДР-а обухвата простор у близини градског насеља Рача, односно подручје планиране радне зоне на подручју Плана генералне регулације. Према постојећем стању на подручју ПДР-а налази се неизграђено земљиште за које је потребно одговарајуће инфраструктурно и комунално опремање. Једним делом се граница ПДР-а налази на државни пут IB реда број 27. У близини јужне границе планског подручја се налази река Рача која представља посебни еколошки појас и локација за планирано постројење за пречишћавање отпадних вода. На простору се не налазе заштићена природна и културна добра стога је акценат на очувању квалитета животне средине и формирању оптималних еколошких услова за живот и рад становништва и формирање еколошки одрживе комерцијалне зоне. Као изузетно осетљиве зоне на подручју ПДР-а издвојене су:

- зона реке Раче,
- близина зоне становања,
- зона дуж путева,
- локације појединачних Пројеката.

Подручје Плана не карактеришу знатни проблеми када је у питању квалитет животне средине. Идентификовани еколошки проблеми на подручју плана су:

- загађивање комуналним отпадним водама и индустријским отпадним водама,
- недостатак централног постројења за пречишћавање отпадних вода,
- могућност плављења реке Раче,
- недовољна опремљеност комуналном инфраструктуром.

Разматрана питања и проблеми заштите животне средине у ПДР

Планирана радна зона на подручју Плана представља извор потенцијано негативних утицаја по животну средину. У зависности од заступљених делатности и спроведених мера заштите животне средине, ову зону може карактерисати већа или мања угроженост квалитета вода, ваздуха и земљишта. Како је основна делатност на простору ПДР-а пословно-производна а делатност у току израде Плана детаљно је разматран утицај који ова зона као место концентрисаних интензивних пословно-производних као и услужно-комерцијалних делатности и пратећих садржаја има на животну средину. У радној зони могу се лоцирати индустријски комплекси, услужно-комерцијалне делатности (магацини, сервис и радионице, енергетски снабдевачки центри итд.), производно занатство, административне делатности (компаније, мала и средња предузећа, банкарски системи, управни административни објекти итд.), трговина на велико и мало и остале пратеће делатности. Поред заузимања простора, негативни утицаји радне зоне огледају се првенствено кроз генерисање буке и отпада.

Лака индустрија

Индустрија је, уз саобраћај, највећи загађивач животне средине. Како је увођење индустрије у простор од огромне важности за економску активацију и просперитет подручја, а имајући у виду негативне утицаје које она може имати на животну средину овом сегменту се посветила посебна пажња. У лаку индустрију спадају прехранбена индустрија, текстилна, индустрија коже, гуме и обуће, индустрија дувана, лака хемијска индустрија, индустрија намештаја као и фабрике за производњу целулозе и папира, прехранбена индустрија итд.

Индустрија гуме

Као сировине за производњу синтетичке гуме се користе: чађ, уља, бутадијен и стрирен. Производња чађи заснива се на недовољној оксидацији угљоводика на високим температурама. Угљеник се накупља у виду финих честица. Користе се три поступка: коришћење пећи и тешких уља, пећи и природног гаса и канала. Код производње чађи јављају се полутанти: честице угљеника, сумпорна једињења, угљенмоноксид, оксиди азота, угљоводоници. Пошто се ради о органско-хемијској индустрији у отпадним водама се јављају велике количине огранских једињења па је висока ВРК. Такође се јављају и јаки непријатни мириси ове воде и оштар кисео укус. Тако се мирис отпадних вода од индустрије гуме може осетити веома далеко, а ако се отпадне воде уливају у реципијент без пречишћавања, тај мирис се моће осетити на десетине километара низводно од уливања.

Текстилна индустрија

Текстилна индустрија је релативно мали загађивач ваздуха, али је велики загађивач воде, производи велике количине отпадних материјала, ствара велику буку у радној средини, па и у окружењу. Загађење ваздуха у текстилној индустрији се односи на емитовање честица у виду влакана, затим непријатних мириса као последица бојења, прања и обраде. Загађење воде из текстилне индустрије се везују за велико присуство разних хемикалија у отпадним водама. Те хемикалије су из самог процеса производње, али се јављају и биолошки разградиве материје па су отпадне воде из текстилне индустрије са великим ВРК. Најчешће су алкалне па се мора вршити њихова неутрализација. У отпадним водама текстилне индустрије јављају се: Al, As, Ba, Cd, Cu, Fe, Hg, Pb, Ni, Sn.

Индустрија коже и обуће

Индустрија коже и обуће заснива се на преради сирове коже. Та кожа се претходно складишти, обрађује, прерађује, боји и на крају израђују разни предмети, међу којима и делови обуће. Загађивање ваздуха из ове индустрије везује се најпре за непријатне мирисе. Ова индустрија троши велике количине воде. У отпадним водама индустрије коже и обуће налазе се суспендоване честице, масти, уља, алкалије, боје, огрански азот, натријум-хлорид, а од тешких метала: Al, As, Cd, Cr, Fe, Hg, Pb, Ni, Sb. Оне су углавном алкалне, са високим учешћем огранских примеса.

Индустрија грађевинских материјала

Предузећа која производе цемент, бетон, циглу, азбест, стакло и друге грађевинске материјале троше природне ресурсе, мењајући изглед предела и избацују у окружење велику количину чврстих, течних и гасовитих материја. Појединачна и укупна количина емисија загађујућих материја не зависи само од квалитета сировине, већ и од примењене технологије. У индустрији грађевинских материјала се користе разне сировине, међу њима разни силикатни материјали, земља, кречњак, талк, инфузоријска земља, бетонит и сл. Прерада силиката представља претњу по људско здравље, јер удисање прашине кварца доводи до појаве силикозе. Није у питању само деловање на плућа већ она погађа и кардиоваскуларни систем, јетру и слезину. Као последица излагања талку може се јавити талкоза. Углавном се ради о оштећењу плућа у којима се задржавају игличасти кристали талка. У погонима за прераду инфузоријске земље такође долази до значајних обољења плућа.

Графичка индустрија

Највеће загађење које произилази из графичке индустрије је загађење отпадним водама. У отпадним водама графичке индустрије јављају се суспендоване честице, олово и боје, а од тешких метала се јављају арсен, бор, баријум, кобачт, никл и ванадијум.

Дрвна индустрија

У дрвној индустрији се издвајају два типа прераде дрвета: механичка и хемијска. Механичка прерада дрвета користи као сировину дрвну обловину, коју обрађује за потребе израде грађе, грађевинске столарије, намештаја и разних потрештина. За механичку прераду дрвета везани су следећи утицаји на животну средину:

- велика количина отпадне дрвне масе,
- велика количина органске прашине која се емитује у ваздух,
- веома бучна производња као последица резања и глодања дрвета,
- загађење ваздуха органским растварачима, бојакама, лаковима и средствима за заштиту дрвета.

Хемијска обрада подразумева хемијско разлагање дрвне масе у циљу добијања органских једињења за даљу употребу. Један од таквих примера је добијање целулозе. Хемијска прерада дрвета поред производње целулозе и папира подразумева и производњу сирћетне киселине, етилацетата, бутил ацетата и других органских једињења. При хемијској преради дрвета се јавља низ гасовитих полутаната. Укупна количина при производњи сирћетне киселине износи 3-420 г/м³, при производњи етилацетата 3-20 мг/м³, а при производњи бутилацетата 120-230 мг/м³. На разним стадијумима производње се јављају велике разлике у врстама и количинама емисија полутаната. Отпадне воде хемијске обраде дрвета су веома загађене органским киселинама, лигнитом, целулозом, ацетатима.

Бука

Бука настаје као резултат људских активности односно велике густине насељености на једном простору. Бука је често занемаривана као еколошки проблем јер се њени ефекти углавном испољавају постепено и нису тако драстични као ефекти неких других еколошких проблема. На територији ПДР постоји угроженост становника буком из вештачких извора. Урбане средине генерално карактеришу високи нивои буке услед концентрисаних људских активности. У главне изворе буке спадају индустријска постројења и саобраћај. Аутомобилски саобраћај представља главни извор буке у градским условима. Бука аутомобила настаје као резултат рада великог броја уређаја и система, од којих сваки производи буку мањег или већег интензитета. Поред буке мотора и механичке буке, ту је и бука издувног и усисног система, кочница, заустављања и кретања на семафору, али и бука коју ствара контакт између гуме и коловоза. Овде морамо да напоменемо да извор буке од возила варира у односу на брзину његовог кретања. На подручју плана постоји државни пут који обухвата главни извор загађења које потиче од саобраћаја. Остали путеви генеришу знатно мање буке имајући у виду обим њиховог саобраћаја. Локације намењене прерађивачкој индустрији су стога лоциране на дистанци од зона становања. Такође предвиђена траса обилазнице не пролази кроз централну зону.

Саобраћај

Поред поменутих негативних ефекта у виду буке коју генерише саобраћај изградња саобраћајница има велики утицај на промену предела, екосистема и животне средине уопште. Те измене се огледају у:

- заузимању великих делова простора,
- трајном заузимању и уништавању плодног земљишта,
- трајном смањењу естетских вредности пејзажа,
- промени социјалних стања у друштву,
- учесталности саобраћајних удеса, угрожавању живота људи и других живих бића,
- загађивању ваздуха, воде и земљишта материјама које се емитују из саобраћајних средстава.

Приказ варијантних решења

Један од најважнијих делова СПУ јесте приказ варијантних решења. Дефинисана варијантна решења у процесу израде Извештаја о СПУ се анализирају разматрањем битних чинилаца живоне средине током припреме усвајања одређених планова, утврђивање услова за очување и рационално коришћење природних ресурса.

У складу са досадашњом домаћом и страном праксом и Законом о Стратешкој процени утицаја на животну средину за процену утицаја разматране су 2 варијанте:

- Варијанта број I: Варијанта да се ПДР не усвоји;
- Варијанта број II: Варијанта да се ПДР усвоји и спроведе.

Оваквом поделом варијантних решења се анализира кроз различите матрице и даје се права слика о томе какве ће утицаје у простору заиста имати реализација ПДР-а. Стратешка процена утицаја је у већој мери фокусирана на варијанту број II, како је то варијанта у којој долази до промена у простору, док варијанта број I представља уствари постојеће стање те стога захтева мању анализу.

Резултати претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама

Приликом израде ПДР-а обављене су потребне консултације са надлежним институцијама, организацијама и органима, приликом чега су прибављени подаци, услови и мишљења. Ове консултације су јако важне за процес стратешке процене и саму израду Извештаја о стратешкој процени на животну средину. Услови и мере надлежних органа, институција и предузећа су детаљно анализирани и имплементирани у СПУ.

Консултације су обављене са следећим институцијама, органима и организацијама:

1. ЈП Емисиона техника и везе од 10.07.2019. године, бр. 3812/19-1 према коме ЈП ЕТВ нема планове за изградњу нових објеката на територији обувата плана и нема посебне услове по питању предметног плана детаљне регулације.
2. Јавно предузеће „Пошта Србије” од 11.07.2019. године, бр. 2019-115188/1 – Јавно предузеће „Пошта Србије” нема објекте које би требало уврстити у урбанистичку документацију.
3. VIP од 26.08.2019. године – На подручју Плана се налази једна On Air базна станица и не постоје посебни услови по питању израде ПДР-а.
4. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде од 02.08.2019. године, бр. 350-01-61/2019-09 – Чиме се указује на потребу поштовања одредба Закона и пољопривредном земљишту („Службени гласник РС”, бр. 62/06, 65/08 – др. Закон, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18 – др. закон) при изради Плана детаљне регулације.
5. Министарство унутрашњих послова сектор за ванредне ситуације 31.07.2019. године, бр. 217-10455/19-1 – Указује се на поштовање услова дефинисаних Законом и заштити од пожара („Сл. гласник РС” бр. 111/2009, 20/2015, 87/2018) и Закона о запаљивим и горивим течностима и запаљивим гасовима („Сл. гласник РС” бр. 54/2015). Из области управљања ризиком не постоје посебни услови који би довели у питање спровођење ПДР-а.
6. Телеком Србија од 24.10.2019. године, бр. 375790/1-2017 – У оквиру ПДР-а где не постоје инсталације Телекома требало би предвидети изградњу телекомуникационе канализационе инфраструктуре дуж свих постојећих или планираних саобраћајница изграђених на земљишту у јавном власништву, што подразумева изградњу кабловских ГТ окана и постављање PVC цеви 110 mm, које ће омогућити неометан приступ и прикључење на телекомуникациону инфр. сваком будућем кориснику у сваком објекту.

7. „Србијасгас” од 11.07.2019. године, бр. 07-07/16644 – У обухвату предметног Плана у надлежности ЈП „Србијасгас” се налази изграђена дистрибутивна гасоводна мрежа од челичних цеви максималног радног притиска (МОР) 16 бар, пречника 273 mm. При изради Плана потребно је поштовати сва прописана растојања од гасних инсталација, а у складу са Правилником о условима за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16 бар („Сл. гласник РС” бр. 086/2018) и Техничким условима за изградњу у заштитном појасу гасоводних објеката.
8. "Србијаводе" од 11.09.2019.године, бр. 7040/3 – у близини планског подручја се налази река Рача. Планска решења се морај разрадити и ускладити са планским решењима постојећих планова вишег реда: ППРС, Стратегија управљања водама на територији Републике Србије до 2034.год. („Сл. гласник РС” бр. 3/17).
9. Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката од 23.07.2019. године, бр. 221/2019 – Нове саобраћајне површине и објекти се могу плаирати у складу са Законом о путевима („Сл. гласник РС” бр. 41/2018) и Законом о безбедности саобраћаја на путевима („Сл. гласник РС” бр. 41/2009, 53/10, 101/11, 32/13-одлука УС, 54/14, 96/15-др. Закон, 9/16-одлука УС, 24/18, 41/18 и 41/18-др.закон, 87/2018 и 23/2019).
10. Електропривреда Србије од 18.17.2019. године, бр. 12.01.5222/126-2019 – Приликом уређења радне зоне изградњу будућих пословно индустријских објеката је потребно реализовати имајући у виду постојеће трасе далековода, односно законске претпоставке у том смислу.
11. Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге од 11.07.2019. године, бр. 1-01-3491-243/19-2 – При изради Плана неопходно је обезбедити заштиту електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава.
12. Министарство одбране сектор за метеријалне ресурсе управа за инфраструктуру од 12.07.2019. године, бр. 13507-2 – Нема посебних услова и захтева за прилагођавање потребама одбране земље.
13. Завод за заштиту споменика културе од 13.08.2019. године, бр. 1161-02/1 – На подручју ПДР-а нема утврђених споменика културе, добара која уживају претходну заштиту и регистрованих археолошких локалитета. „Ако се у току извођења радова наиђе на археолошка иалазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања, прекине радове и обавести надлежан Завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен”.
14. Електромрежа Србије од 19.07.2019.године, бр.130-00-UTD-003-879/2019-002. – У обухвату Плана и у непосредној близини нема и нису планирани објекти електроенергетске инфраструктуре који би били у власништву ЕМС А.Д. стога нема посебних услова за израду ПДР-а радне зоне „Исток”.

15. Министарство рударства и енергетике од 26.07.2019.године, бр. 06-00-00131/2019-01. – Указује се на неопходност поштовања одговарајућих закона и стављен је акценат на одобрење извођења геолошких истраживања минералних ресурса и то Предузећу НИС а.д. – Нови Сад на одређеној територији у оквиру Плана.
16. FCC ЕКО д.о.о. Београд, огранак Лапово од 23.10.2019.године, бр. 350-23/19. - Потребно је омогућавање за што квалитетније пружање коммналних услуга.

Општи и посебни циљеви израде СПУ и избор индикатора

Општи циљеви заштите животне средине дефинисани су Законом о заштити животне средине и Националним програмом заштите животне средине. Наведени документи представљају кровне документе и основу за дефинисање циљева у плановима, програмима и стратегијама на нижим територијалним нивоима. Наведени документи као приоритете у области животне средине издвајају:

- доношење стратешких и планских докумената из области заштите животне средине и одрживог коришћења природних ресурса дефинисаних Законом о заштити животне средине и другим посебним законима,
- интеграција политике заштите животне средине са економском и политиком других сектора.
- учествовање у припреми и спровођењу секторских стратегија у деловима који се односе на животну средину. Интегрисање принципе заштите животне средине и енергетске ефикасности у просторно и урбанистичко планирање,
- јачање институционалних капацитета за креирање и имплементацију секторских политика и политике заштите животне средине у целини и успостављање система за реаговање у акцидентним ситуацијама,
- унапређење система контроле квалитета животне средине акредитацијом овлашћених лабораторија, применом норматива и прописа, обавезном контролом квалитета мониторинга чинилаца животне средине и аналитичких метода, сопственим мониторингом загађивача, изградом катастра загађивача, изградом инвентара гасова са ефектом стаклене баште, успостављањем јединственог информационог система,
- унапређење правног система у области заштите животне средине доношењем секторских закона и подзаконских прописа, побољшањем надзора над спровођењем прописа и подизањем капацитета правосудног система,
- развој ефикасног система финансирања заштите животне средине и економских подстицаја. Потребно је обезбедити потпуну примену принципа „загађивач плаћа”. Ефикасан систем економских инструмената треба да буде уведен ради подстицања смањења загађења. Треба увести ефикасне финансијске механизме да подстичу улагања у животну средину и обезбеде сигурне изворе финансирања Фонда. Они могу укључити и механизме конверзије дуга у улагање у животну средину, пуну надокнаду трошкова за услуге у 87 области животне средине, инвестиционе програме у приватизованим компанијама и др. Подићи ниво

инвестирања у животну средину ради покрића трошкова за рад, одржавање и модернизацију/проширење постојеће инфраструктуре у области заштите животне средине и технологија за смањење загађења. Потребно је подстицати конкуренцију и укључење приватног сектора у области обезбеђивања услуга, посебно у секторима управљања отпадом и водама,

- унапређење формалног и неформалног образовања о заштити животне средине и енергетској ефикасности, које треба да буде засновано на Националној стратегији образовања у области заштите животне средине. Подизање нивоа свести кроз боље информисање и комуникацију са јавношћу и развијање механизма њиховог учешћа у одлучивању по питањима животне средине у складу са Архуском конвенцијом.

Општи и посебни циљеви *Стратешке процена утицаја Плана детаљне регулације радне зоне „Исток“ у Рачи* дефинисани су на основу хијерархијски виших планова, који су од кључног значаја, и то: *Просторни план Републике Србије, Просторни план општине Рача и План генералне регулације градског насеља Рача*. За дефинисање циљева СПУ од изузетне су важности и циљеви дефинисани у Извештају о старешкој процени утицаја наведених планова.

Избор индикатора обављен је на основу карактеристика простора и затеченог стања животне средине и у складу са постављеним циљевима СПУ.

Табела број 2: Општи циљеви, посебни циљеви и индикатори СПУ

Област СПУ	Општи циљеви СПУ	Посебни циљеви СПУ	Индикатор и
ВОДЕ	Заштита површинских вода и заштита од површинских вода	<ul style="list-style-type: none"> Заштита планског подручја од могућих поплава (Уређење речног корита у близини планског подручја) 	<ul style="list-style-type: none"> Број радова на уређењу водотока
		<ul style="list-style-type: none"> Побољшање квалитета површинских вода 	<ul style="list-style-type: none"> Serbian Water Quality Index (SWQI)
ЗЕМЉИШТЕ	Заштита пољопривредног земљишта	<ul style="list-style-type: none"> Спречавање губитка пољопривредног земљишта 	<ul style="list-style-type: none"> Промене намене земљиште % пољопривредних површина у односу на укупно
ВАЗДУХ	Побољшање квалитета ваздуха	<ul style="list-style-type: none"> Смањење изложености становништва загађеном ваздуху Смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште 	<ul style="list-style-type: none"> Број оболелих становника Емисија гасова са ефектом стаклене баште
БУКА И ВИБРАЦИЈЕ	Смањење нивоа буке и вибрација	<ul style="list-style-type: none"> Смањење буке и вибрација у непосредној близини саобраћајница Смањење буке у близини стамбене зоне 	<ul style="list-style-type: none"> Укупни индикатор буке
ОТПАД	Успостављање оптималног система управљања отпадом	<ul style="list-style-type: none"> Одређивање локације за сепарацију и разврставање отпада пре одлагања на регионалну депонију уз спровођење одговарајућих мера заштите 	<ul style="list-style-type: none"> Број потенцијалних локација и њихов положај Опремљеност локације неопходном инфраструктуром Број спроведених мера заштите у фази пројектовања и реализације
ИНФРАСТРУКТУ	Реконструкција постојећих и изградња нових комуналних и	<ul style="list-style-type: none"> Повећање покривености планског подручја комуналном инфраструктуром 	<ul style="list-style-type: none"> Процент ппословно-производних објеката прикључених на канализациону мрежу

РА	инфраструктурних мрежа и система	<ul style="list-style-type: none"> Унапређење система управљања отпадним водама 	<ul style="list-style-type: none"> % пречишћених отпадних вода
ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ	Економски развој градског насеља Рача	<ul style="list-style-type: none"> Формирање еколошки одрживе комерцијалне зоне 	<ul style="list-style-type: none"> Повећање броја запослених Промене у БДП-у

Табела број 3: Посебни циљеви СПУ

Ред.бр.	Циљ СПУ
1.	Заштита планског подручја могућих поплава
2.	Побољшање квалитета површинских вода
3.	Спречавање губитка пољопривредног земљишта
4.	Смањење изложености становништва загађеном ваздуху
5.	Смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште
6.	Смањење буке и вибрација у непосредној близини саобраћајница
7.	Смањење буке у близини стамбене зоне

8.	Одређивање локације за сепарацију и разврставање отпада пре одлагања на регионалну депонију, уз спровођење одговарајућих мера заштите
9.	Опремање планског подручја комуналном инфраструктуром
10.	Унапређење система управљања отпадним водама
11.	Формирање еколошки одрживе радне зоне

Процена могућих утицаја на животну средину и систем мера

Према члану 15. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, процена могућих утицаја плана/програма на животну средину садржи следеће елементе:

- приказ процењених утицаја варијантних решења плана и програма повољних са становишта заштите животне средине са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења;
- приказ процењених утицаја плана и програма на животну средину са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине укључујући податке о: ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свету, стаништима и биодиверзитету; заштићеним природним добрима; становништву, здрављу људи, градовима и другим насељима, културно-историјској баштини, инфраструктурним, индустријским и другим објектима или другим створеним вредностима;
- начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја), кумулативна и синергијска природа утицаја.

Приказ утицаја и избор Варијантног решења Плана

Приликом избора оптималног решења Плана сагледана су два варијантна решења:

- Варијантно решење I
- Варијантно решење II

Наведена Варијантна решења анализирана су првенствено у односу на позитивне и негативне утицаје које могу имати на подручје ПДР-а. Као референтне области коришћене приликом сагледавања ових утицаја изабране су: Инфраструктура, Економски развој, Урбанистички услови и параметри, Зелене и спортско-рекреативне површине. Наведене области изабране су као референтне јер се управо у њима манифестују највеће промене у простору, те се кроз њихову компаративну анализу најбоље сагледавају разлике између Варијантних решења и њихових утицаја.

Табела број 4: Позитивни и негативни ефекти варијантних решења плана

Варијанта решења плана	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Инфраструктура		
I		<ul style="list-style-type: none"> • Неадекватна саобраћајна матрица • Лош квалитет подземних вода услед непостојања постројења за пречишћавање отпадних вода • Могућност плављења планског подручја
II	<ul style="list-style-type: none"> • Успостављање саобраћајне и комуналне инфраструктуре • Боља саобраћајна повезаност формирањем секундарне саобраћајне мреже • Комунално опремање грађевинског земљишта • Унапређење система управљања отпадним водама • Здравивија вода за пиће 	
Економски развој		
I		<ul style="list-style-type: none"> • Стагнација у развоју
II	<ul style="list-style-type: none"> • Повећање запослености • Јачање конкурентности подручја • Присуство великог броја компанија 	
Урбанистички услови и параметри		
I		<ul style="list-style-type: none"> • Непостојање урбанистичке основе за уређење простора и његово неадекватно коришћење
II	<ul style="list-style-type: none"> • Успостављање урбанистичке основе за уређење простора 	

	<ul style="list-style-type: none"> Успостављање адекватних услова за формирање радне зоне 	
--	--	--

Зелене и спортско-рекреативне површине		
I		<ul style="list-style-type: none"> Недовољан проценат површина намењених спорту и рекреацији Недовољан проценат зелених површина Изложеност становништа негативним утицајима услед непостојања заштитних зелених површина
II	<ul style="list-style-type: none"> Формирање заштитног зеленила уз саобраћајнице и индустријске комплексе Уређење спортско-рекреативних површина Стварање простора за одмор и рекреацију 	

Варијантно решење I представља сценарио где не долази до усвајања и реализовања ПДР-а. У наведеном Варијантном решењу не долази до измена у простору чији развој сходно томе наставља истим током. Стога, Варијантно решење представља постојеће стање и пројекције базиране на њему. Простор ПДР-а представља подручје које поседује велики потенцијал који до сада није на адекватан начин искоришћен. Потенцијали подручја огледају се првенствено у његовом географском положају, како се подручје ПДР-а налази у близини градског насеља Рача и државног пута IB реда бр. 27. Линијске комуникације у виду државног пута и водотока које се налазе у близини граничних делова подручја такође представљају велики потенцијал. Међутим, без обзира на наведене потенцијале планско подручје није доживело експанзију у развоју. Највећи део подручја заузимају неизграђене површине. Велики проблеми запајају се у сфери инфраструктуре. На планском подручју су заступљени некатегорисани земљани путеви и велики део грађевинских површина није опремљено комуналном инфраструктуром. Присутан је и недостатак зелених и површина за рекреацију.

Варијанта број II представља варијанту усвајања и имплементације ПДР-а. Реализација наведеног Варијантног решења довешће до активације и развоја простора користећи поменуте потенцијале. ПДР-ом се предвиђа један прикључак на државни пут IB реда бр. 27 у делу у ком се обухват плана наслања са поменути пут. Такође се предвиђају нове саобраћајнице које би требало да омогуће бољу комуникацију кроз планско подручје као и везу са околним деловима градског насеља Рача. Предвиђа се адекватније управљање отпадним водама ради побољшања квалитета површинских и подземних вода. Планирају се површине осталих намена предвиђене за индустријске комплексе / привређивање "чистих технологија" и услужне / комерцијалне делатности. Највећи утицај осетиће се у сфери економског развоја, где се постављањем одговарајућих услова за развој радне зоне, отвара могућност развоја како планског подручја тако и општине Рача.

Узимајући у обзир сагледане ефекте у простору за оптимално Варијантно решење узето је Варијантно решење број II које ће као крајњи резултат имати економски просперитет и побољшање квалитета живота на подручју ПДР-а и на ширем подручју.

Поред сагледавања утицаја варијантних решења узимајући у обзир позитивне и негативне ефекте, варијантна решења могуће је анализирати детаљније у односу на величину и просторне димензије утицаја. Као основа за развој метода за процену утицаја послужиле су методе које су своју валидност потврдиле у домаћој и иностраној пракси.

Значај утицаја процењује се у односу на величину (интензитет) утицаја и просторне размере на којима се може остварити утицај. Утицаји, односно ефекти планских решења се према величини промена оцењују бројевима од -3 до +3, где се знак минус односи на негативне, а знак плус за позитивне промене. Овај систем вредновања примењује се на појединачне циљеве и индикаторе утицаја коришћењем матрице. Величина утицаја представља приказ штете или користи од процењеног деловања на квалитет и квантитет површинских и подземних вода, ваздуха, земљишта, пејзажних карактеристика и на целокупан квалитет животне средине.

Табела број 5: Величина утицаја

Величина утицаја	Ознака	Опис
Критичан	-3	Јак негативан утицај
Већи	-2	Већи негативан утицај
Мањи	-1	Мањи негативан утицај
Нема/нејасан утицај	0	Нема утицаја/ нема података/ није примењиво
Позитиван	+1	Мањи позитиван утицај
Повољан	+2	Већи позитиван утицај
Врло повољан	+3	Јак позитиван утицај

Просторне размере утицаја су такође јако важне и оцењују се према критеријумима коришћењем матрице. Према просторном размеру ефекти могу бити глобални, државни, регионални, општински, локални.

Табела број 6: Размере утицаја

Размере утицаја	Ознака	Опис
Државни	IV	Могућ утицај на државном нивоу
Регионални	III	Могућ утицај на нивоу округа
Општински	II	Могућ утицај на нивоу општине
Локални	I	Могућ утицај у некој зони или делу општине

Комбинацијом наведених утицаја са циљевима стратешке процене утицаја и варијантним решењима плана формира се јединствена матрица. Наведена матрица представља детаљан приказ помоћу ког се сагледава величина и размера утицаја варијантних решења у односу на постављене циљеве СПУ.

Табела број 7: Комбинована матрица приказа утицаја варијантних решења

Општи циљеви СПУ	Посебни циљеви СПУ	Индикатори	Варијанта I	Варијанта II
Заштита површинских вода и заштита од површинских вода	<ul style="list-style-type: none"> Заштита планског подручја од поплава 	<ul style="list-style-type: none"> Број радова на уређењу водотока 	-2/I/II	+2/I/II
	<ul style="list-style-type: none"> Побољшање квалитета подземних вода 	<ul style="list-style-type: none"> Serbian Water Quality Index (SWQI) 	-1/I/II	+2/I/II
	<ul style="list-style-type: none"> Унапређење система за водоснабдевање 	<ul style="list-style-type: none"> Квалитет воде за пиће 	-1/I/II	+1/I/II
Заштита пољопривредног земљишта	<ul style="list-style-type: none"> Спречавање губитка пољопривредног земљишта 	<ul style="list-style-type: none"> Промене намене земљиште % пољопривредних површина у односу на укупно 	+1/I	-2/I
Побољшање квалитета ваздуха	<ul style="list-style-type: none"> Смањење изложености околног становништва и запослених загађеном ваздуху 	<ul style="list-style-type: none"> Број оболелих становника и запослених Емисија гасова са ефектом стаклене баште 	+1/I/II/III	-1/I/II/III
Смањење нивоа буке и вибрација	<ul style="list-style-type: none"> Смањење буке и вибрација у непосредној близини саобраћајница Смањење буке у близини стамбене зоне 	<ul style="list-style-type: none"> Укупни индикатор буке 	+1/I/II	-2/I/II
Успостављање оптималног система управљања отпадом	<ul style="list-style-type: none"> Одређивање локације за сепарацију и разврставање отпада пре одлагања на регионалну депонију уз спровођење одговарајућих мера заштите 	<ul style="list-style-type: none"> Број потенцијалних локација и њихов положај (опремљеност локације неопходном инфраструктуром, број спроведених мера заштите у фази пројектовања и реализације) 	-1/I/II/III	+2/I/II/III
Реконструкција постојећих и изградња нових комуналних и	<ul style="list-style-type: none"> Повећање покривености планског подручја комуналном инфраструктуром 	<ul style="list-style-type: none"> Процент пословно производних објеката прикључених на канализациону мрежу 	-1/I/II/III	+3/I/II/III

инфраструктурних мрежа и система	<ul style="list-style-type: none"> Унапређење система управљања отпадним водама 	<ul style="list-style-type: none"> % пречишћених отпадних вода Постојање ППОВ 	-1/I/II/III	+3/I/II/III
Економски развој градског насеља Рача	<ul style="list-style-type: none"> Формирање еколошки одрживе радне зоне 	<ul style="list-style-type: none"> Повећање броја запослених Промене у БДП-у општине Рача 	-1/I/II/III	+3/I/II/III

Систем предлога мера од утицаја на животну средину

Заштита и унапређење животне средине на подручју ПДР-а врши се кроз идентификацију главних извора загађења и дефинисања мера заштите животне средине, како би се побољшао квалитет живота на предметном подручју. Приликом израде Стратешке процене утицаја коришћени су подаци добијени увидом у стање на терену и подаци из постојеће документацију из области заштите животне средине. На тај начин извршена је идентификација могућих извора загађења на планском подручју и еколошких конфликта у простору са потенцијално негативним утицајима на стање животне средине и утврђене су мере заштите животне средине како би се негативни утицаји избегли или минимизирали.

Квалитет вода

У циљу адекватне заштите површинских и подземних вода и спречавања негативних утицаја на исте потребно је придржавати се и спроводити адекватне мере заштите. Мере морају бити у складу са важећим законима, уредбама и правилницима:

- *Законом о водама* („Сл. гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 101/16);
- *Уредбом о класификацији вода* („Сл. гласник РС”, бр. 5/68);
- *Уредбом о категоризацији водотока* („Сл. гласник РС”, бр. 5/68);
- *Уредбом о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање* („Сл. гл. РС”, бр.67/11, 48/12 и 1/16)
- *Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање* („Сл. гл. РС”, бр.50/12);
- *Правилником о утврђивању водних тела површинских и подземних вода водотокова* („Сл. гласник РС”, бр.96/10);
- *Правилником о одређивању граница подсливова* („Сл. гласник РС”, бр.54/11);
- *Правилником о опасним материјама у водама* („Сл. гласник РС”, бр. 31/82);
- *Правилником о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода* („Сл. гласник РС”, бр. 47/83 и 13/84 (исправка));
- *Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода* („Сл. гласник РС”, бр. 74/11).

У складу са тим мере заштите из области квалитета вода су:

- успоставити мониторинг параметара еколошког и хемијског статуса површинских вода и хемијског и квантитативног статуса подземних вода, дефинисаних одговарајућим правилником и податке мониторинга укључити у информациони систем;
- обезбедити воду за индустријску производњу (воду за технолошки процес у индустријској производњи првенствено захватати из система речних токова, чији

режим треба уредити интегралним и комплексним мерама, не угрожавајући екосистем и кориснике низводно од водозахвата; у случају да се обезбеђење воде не може решити из система речних токова, у сарадњи са сектором вода пронаћи одговарајући извор снабдевања водом);

- при развоју нових индустријских постојења применити најбоље доступне технике, које обезбеђују ефикасније коришћење воде у технолошким процесима и мање загађивање водотока, у складу са захтевима интегрисаног спречавања и контроле загађивања животне средине;
- успоставити и контролисати примену законом прописаних одредаба о забрани испуштања отпадних вода са садржајем загађујућих супстанци изнад прописаних вредности;
- административним мерама стимулисати виšekратно коришћење пречишћених отпадних вода;
- при изради пројектне документације за изградњу саобраћајница поштовати воднеуслове, а при њиховој експлоатацији спроводити захтеве сектора вода и заштите животне средине;
- коришћење пољопривредног и другог земљишта у складу са захтевима антиерозионог уређења земљишта;
- за појединачну изградњу објекта, реконструкцију постојећих објеката и извођење других радова који могу трајно, повремено или привремено утицати на промене у водном режиму из члана 117. став 1. Закона о водама, потребно је прибављање водних услова за израду техничке документације (пројекат) којима се прописују технички и други услови у погледу уређења водотока и заштите од штетног дејства вода, уређења и коришћења вода и заштите вода од загађивања-као и други услови од значаја за управљање водама, сагласно одредбама Закона о водама.

Мере забране у циљу очувања и заштите квалитета вода:

- уношење, у површинске воде, отпадних вода које садрже хазардне и загађујуће супстанце изнад прописаних граничних вредности емисије које могу довести до погоршања тренутног стања;
- уношење свих хазардних супстанци у подземне воде;
- испуштање отпадне воде у стајаће воде, ако је та вода у контакту са подземном водом, која може проузроковати угрожавање доброг еколошког или хемијског статуса стајаће воде;
- испуштање прекомерно термички загађене воде;
- одлагање у воде муља, обрађеног или необрађеног, из постројења за пречишћавање комуналних отпадних вода;
- испуштање у јавну канализацију отпадних вода које садрже хазардне супстанце;
- коришћење напуштених бунара као септичких јама;
- остављање у кориту за велику воду природних и вештачких водотока и језера, као и на другом земљишту, материјала који могу загадити воде;
- прање возила, машина, опреме и уређаја у површинским водама и на водном земљишту.

Одбрана од поплава

Посебан сет мера односи се на одбрану од поплава, како се у близини територије ПДР-а налази плавна река. Да би се смањило штетно дејство вода и да би последице изазване плављењем биле што минималније, неопходно је предузети одређене превентивне мере одбране и то:

- израда и иновирање техничке документације за изградњу и реконструкцију одбрамбених линија;
- антиерозивни радови (пошумљавање и санирање);
- изградња недостајућих одбрамбених насипа, обалоутврда и одржавање постојећих;
- изградња система канала за одвођење воде и њихово одржавање;
- изградња пропуста са већом пропусном моћи воде;
- континуиран рад на изградњи и реконструкцији одбрамбених линија;
- чишћење речних корита, канала и јаруга;
- оспособљавање грађана за заштиту и спасавање од поплава;
- оспособљавање предузећа од интереса за заштиту спасавања од поплава и уношење и њихових задатака у планове одбране;
- оспособљавање добровољне организације и дефинисање задатака чија је активност везана за воду;
- подизање општег нивоа информисања и знања о поплавама.

Забрањено је:

- пустошење, крчење и честа сеча шума и огољавање површина;
- неконтролисано копање и преоравање ливада, пашњака и необрађених површина, ради узгоја једногодишњих култура;
- затрпавање извора и неконтролисано сакупљање и одвођење тих вода;
- дуготрајно складиштење чврстог материјала;
- изградња објеката без одговарајуће планске и пројектне документације;
- експлоатација речних наноса са дна или падина, осим за потребе обезбеђења пропусне способности корита бујица,
- изградња објеката који би могли да угрозе стабилност земљишта (воденице, бране, канали, рибњаци и слично).

Квалитет ваздуха

Основу заштите квалитета ваздуха представљају документи на националном нивоу и то:

- *Закон о заштити ваздуха* („Сл. гласник РС”, бр.36/09 и 10/13);
- *Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из стационарних извора загађивања, осим постројења за сагоревање* („Сл. гласник РС”, бр.111/15);
- *Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха* („Сл. гласник РС”, бр.11/10, 75/10 и 63/13);

Мере за спречавање и смањење загађивања ваздуха и побољшање квалитета ваздуха:

- формирање заштитног зеленила дуж саобраћајница;
- формирање заштитног зеленила око индустријских постројења;
- подстицање "чистих" технологија у производним процесима;
- реконструкција постојећих и изградња планираних пројеката (објеката, технологија, инфраструктуре) потенцијалних загађивача ваздуха, могућа је уз обавезан поступак процене утицаја на животну средину;
- подстицање коришћења еколошки прихватљивијих енергената, обновљивих извора енергије и увођење енергетске ефикасности.

Посебне мере заштите ваздуха за оператера стационарног извора загађивања ваздуха, који је у обавези:

- да изради План за смањење емисија из стационарног извора загађења ваздуха, ако се налази на подручју са утврђеном трећом категоријом квалитета ваздуха;
- да спроведе мере за смањење загађивања ваздуха у поступку пројектовања, градње и редовног рада (коришћења) и мора спровести мере тако да не испушта загађујуће материје у ваздух у количини већих од граничних вредности емисије;
- за случај квара уређаја којим се обезбеђује спровођење прописаних мера заштите или поремећаја технолошког процеса због чега долази до прекорачења граничних вредности емисије, оператер је дужан да квар отклони или обустави технолошки процес како би се емисија свела у дозвољене границе у најкраћем року;
- за случај прекорачења граничних вредности нивоа загађујућих материја у ваздуху оператер је дужан да предузме техничко-технолошке мере или да обустави технолошки процес, како би се концентрације загађујућих материја свеле у прописане вредности;
- за случај да се у процесу обављања делатности могу емитовати гасови непријатних мириса, оператер је дужан да примењује мере које ће довести до редукције мириса и ако је концентрација емитованих материја у отпадном гасу испод граничне вредности емисије;
- за планирани, новоизграђени или реконструисани стационарни извор загађивања за који није прописана обавеза издавања интегрисане дозволе или израде студије о процени утицаја на животну средину, оператер је дужан да пре пуштања у рад прибави дозволу;
- да ако обавља делатност производње, одржавање и/или поправке, сакупљања, обнављања и обраде, трајног одлагања и искључивања из употребе производа и опреме који садрже супстанце које оштећују озонски омотач, у обавези су да прибаве дозволу ресорног Министарства;
- да ако се бави сервисирањем и искључивањем из употребе производа и/или опреме која садржи контролисане супстанце (супстанце које оштећују озонски омотач било да су чисте или у смеши, без обзира да ли се први пут користе или су сакпуљене, обрађене или обновљене осим оних које се налазе у готовом производу) мора исходovati дозволу ресорног Министарства.;

Квалитет земљишта

Основу заштите квалитета земљишта представљају документи на националном нивоу и то:

- *Закон о заштити земљишта* („Сл. гласник РС”, бр. 112/2015);
- *Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама њиховог испитивања* („Сл. гласник РС”, бр.23/94);
- *Уредба о програму систематског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма* („Сл. гласник РС”, бр.88/10).

Опште мере заштите земљишта:

- утврђивање права, обавеза и одговорности власника, односно корисника земљишта;
- примена поступка санације, ремедијације и рекултивације земљишта;
- спречити уношење загађујућих, опасних и штетних материја у или на земљиште;
- спровести поступак санације, ремедијација и рекултивације земљишта тамо где је потребно;
- повећање нивоа комуналне хигијене у насељу;
- унапређење система управљања отпадом и санација дивљих депонија;
- управљање отпадним водама, у складу са важећом законском регулативом;
- реконструкција канализационе мреже на деловима где је то потребно како би се спречиле хаварије и изливање отпадних вода у земљиште;
- носилац пројеката/оператер (или други облици својине), при свакој промени власништва, је у обавези да спроводе процену стања животне средине и одређивање одговорности за загађење животне средине;
- носилац пројекта/оператер (продавац или купац) је у обавези да изради извештај о стању земљишта, а за сваку трансакцију земљишта, на коме се дешава или се дешавала потенцијално загађујућа активност;
- носилац пројекта/оператер, потенцијални загађивач у обавези је да изради извештај о стању земљишта.

Обновљиви извори енергије

Према Директиви 2009/28/ЕЗ енергија из обновљивих извора је енергија из нефосилних обновљивих извора и то: енергија ветра, соларна, аеротермална, геотермална, хидротермална, енергија океана, хидроенергија, биомаса, депонијски гас, гас из постројења за обраду отпада и биогас. Приликом изградње објеката намењених комерцијалним делатностима и приликом изградње индустријских постројења потребно је размотрити могућност коришћења обновљивих извора енергије и максимално искористити овај потенцијал тамо где постоји.

Енергетска ефикасност

Приликом изградње зграда на подручју ПДР-а потребно је придржавати се принципа енергетске ефикасности зграда. Унапређење енергетске ефикасности је смањење потрошње свих врста енергије, уштеда енергије и обезбеђење одрживе градње применом техничких мера, стандарда и услова планирања, пројектовања, изградње и употребе зграде и простора. У складу са мерама за испуњење основног захтева економично коришћење енергије и очување топлоте треба да кроз одговарајући избор термичке заштите, инсталације грејања, вентилације, осветљења и припреме топле воде обезбеђује што је могуће нижи ниво потрошње енергије, водећи рачуна о корисницима и климатским условима локација. Мере за енергетску ефикасност објекта треба да обезбеде што је могуће нижи ниво потрошње енергије током грађења, употребе, одржавања и уклапања.

Мере за унапређење енергетске ефикасности:

- замена стандардних котлова нискотемпературним или кондензационим котловима;
- примена нискотемпературних система грејања;
- примена високотемпературних система хлађења;
- повраћај топлоте из отпадног ваздуха у системима вентилације и климатизације;
- природно проветравање;
- припрема потрошне топле воде помоћу енергије сунца;
- припрема потрошне топле воде помоћу топлотних пумпи које као извор топлоте користе топлоту отпадне воде;
- примена инвертерских уређаја за хлађење простора;
- примена топлотних пумпи у пасивном режиму рада за пасивно хлађење;
- искориштење отпадне топлоте са кондензатора расхладних агрегата за загревање потрошне топле воде;
- обезбедити предгревање ваздуха у зимском периоду за рад топлотне пумпе ваздух – вода, укопавањем доводног канала за ваздух;
- обезбедити предгревање спољњег ваздуха за сагоревање топлотом димних гасова уградњом димљака са коаксијалном цеви;
- топлотна изолација неизолованих делова система;
- домаћинско руковање, употреба и одржавање система за грејање, хлађење, вентилацију и припрему санитарне топле воде;
- коришћење енергетски ефикасних кућних уређаја који троше мање енергије него стандарди;
- зграде морају бити пројектоване тако да не премашују дозвољену годишњу потрошњу енергије;
- приликом пројектовања водити рачуна о облику, положају и повољној оријентацији објекта;

- оријентацију и функционални концепт зграде треба пројектовати тако да се максимално искористе природни и створени услови локације (сунце, ветар, зеленило);
- постављати зграде тако да просторије у којима се највише борави буду оријентисани према југу;
- обликом зграде обезбедити енергетски најефикаснији однос површине и запремине омотача зграде у односу на климатске факторе локације и намену зграде;
- груписати просторије у згради у складу са њиховим температурним захтевима - максимизирати употребу природног осветљења;
- у смислу природне вентилације, отвори на згради као што су прозори, врата, канали за вентилацију пројектовати тако да губици топлоте у зимског периода и топлотно оптерећење летњем периоду буде што мање;
- користити класичне и савремене термоизолационе материјале при изградњи;
- у инсталацијама осветљења у објектима и у инсталацијама јавне и декоративне расвете употребљавати енергетски ефикасна расветна тела;
- код постојећих и нових објеката размотрити могућност уградње аутоматског система за регулисање потрошње свих енергетских уређаја у објекту.

Заштита од удеса

Заштита од удеса регулисана је следећим документима:

- *Национална стратегија „заштите и спасавања у ванредним ситуацијама („Сл. гласник РС” бр. 51/2011);*
- *Правилник о садржини обавештења о новом севесо постројењу односно комплексу, постојећем севесо постројењу, односно комплексу и о трајном престанку рада севесо постројења, односно комплекса („Сл. гласник РС”, бр. 41/2010);*
- *Правилник о садржини Политике превенције удеса и садржини и методологији израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса („Сл. гласник РС”, бр. 41/2010).*

Оператери SEVESO постројења, према количинама из Листе опасних материја и њихових количина и Листе својстава и класа опасних материја и њихових количина, у обавези су да израде:

- Политику превенције удеса по достављању Обавештења надлежном органу ресорног Министарства - Оператери SEVESO постројења нижег реда;
- Извештај о безбедности и План заштите од удеса - Оператери SEVESO постројења вишег реда.

Оператер SEVESO постројења је у обавези да:

- уколико се деси хемијски удес на локацији, одмах о хемијском удесу обавести ресорно Министарство, јединицу локалне самоуправе и органе надлежне за

поступање у ванредним ситуацијама у складу са прописима којима се уређује заштита и спашавање;

- изради документ - Политику превенције удеса и да Министарству, пре израде Политике превенције удеса, достави Обавештење;
- изради и достави Министарству Извештај о безбедности и План заштите од удеса.

Оператери који нису SEVESO постројење, а који имају на својој локацији (комплексу) значајне количине опасних материја, у циљу заштите од хемијског удеса у обавези су да поступају у складу са *Законом о ванредним ситуацијама* („Сл. гласник РС” бр. 111/09).

Бука

Усвојен је и низ подзаконских аката који омогућавају спровођење мера заштите од буке, а то су:

- *Закон о заштити од буке у животној средини* („Сл. гласник РС” бр. 36/2009 и 88/2010);
- *Уредба о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикаторабуке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини и на здравље људи, као и врстама и начину прикупљања података потребних за њихово оцењивање* („Службени гласник РС” бр. 75/2010);
- *Правилник о методологији за одређивање акустичких зона* („Службени гласник РС” бр. 72/2010);
- *Правилник о садржини и методама израде стратешких карата буке и начину њиховог приказивања јавности* („Службени гласник РС” бр. 80/2010);
- *Правилник о методологији за израду акционих планова* („Службени гласник РС” бр. 72/2010);
- *Правилник о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке* („Службени гласник РС” бр. 72/2010);
- *Правилник о условима које стручна организација за мерење буке мора да испуњава, као и документација која се подноси уз захтев за добијање овлашћења за мерење буке* („Службени гласник РС” бр. 72/2010);
- *Правилник о мерилима нивоа звука* („Службени гласник РС” бр. 39/2014);

Мере заштите које је потребно спровести у области заштите од буке су:

- смањење буке на самом извору користећи методе и технологије које ће обезбедити тихи рад извора бука;
- изолација вибрација које могу изазвати генерисање структуралног звука;
- акустична обрада просторије;
- правилна конструкција и избор материјала;
- звучна изолација фасадних елемената;
- формирање заштитног зеленила око саобраћајница;
- формирање заштитног зеленила око индустријских објеката;
- акустична обрада простора;
- правилна оријентација стамбених објеката;

- успостављање система мониторинга буке на државних путевима;
- мониторинг буке у производним постројењима;
- постојање информационог система буке.

Индустријски објекти

Локациони фактори размештаја индустријских капацитета са аспекта одлика простора и конкретног производног програма обухватају еколошке захтеве и ограничења која ствара производња. При планирању локације индустрије и других радних активности, неопходна су одређена сазнања која се односе на:

- основне карактеристике предложеног развоја индустрије са описом процеса и постројења;
- капацитетима производње;
- количинама сировина;
- карактеристикама технологије и фазама изградње.

Неопходна су сазнања о:

- квалитету ваздуха у околини подручја предвиђеног за нову индустрију;
- подаци о претходним мерењима;
- евентуалним оштећењима вегетације и земљишта, материјалних добара;
- о постојећим загађивачима;
- о материјама које ће се емитовати у ваздух и карактеристикама емисије (стална/повремена, из тачкастих/површинских емитера);
- о евентуалном коришћењу горива.

При лоцирању индустрије све наведене проблеме треба посебно проучити, а у оквиру инвестиционих програма за изградњу нових индустрија радити анализу могућег утицаја на околину и прописати адекватне мере заштите. Потребно је стварати услове да сви загађивачи обезбеде технологију која неће угрожавати средину, при чему ће се ефикасније користити сировине, смањити количина отпадака и штетних ефеката производних и индустријских процеса. Потребно је предузимати превентивне мере против загађивања животне средине изградњом нових објеката са чистим технологијама и обезбеђивањем да сви нови планирани објекти морају задовољити ниво квалитета средине према одговарајућим стандардима. Стамбене зоне које се налазе у непосредном окружењу морају бити заштићени од индустријских и других објеката који испуштају штетне материје у ваздух образовањем санитарних зона заштите.

У складу са тим у формираним привредним зонама значајно је обезбедити:

- пречишћавање отпадне воде;
- формирање зелених зона санитарне заштите град између индустријских комплекса, дуж саобраћајница;
- обезбедити стално праћење стања животне средине и утицај загађивања на природну средину и град.

Потребно је предвиђање ризика планираних активности на подручју ПДР-а нарочито за опасне, отровне и друге процесе и материје као и поступака или изградње објеката који могу бити извори загађења или ризика. За све објекте и постројења који могу бити узрок удеса III/IV и II/III нивоа (према анализи вулнерабилности) потребно урадити процену ризика која би била основа за израду планова заштите (на нивоу предузећа и на нивоу Града). Проценом је потребно обухватити и објекте и постројења у којима је могући ниво удеса I и II, с тим да анализа опасности обухвати сва хазардна својства материја у процесу, као и концентрације од значаја. Анализа и процена ризика има за циљ да идентификује и квантификује подручје где потенцијално може доћи до настанка хемијског удеса што је значајан предуслов за адекватно планирање превенције, припреме, реаговања на удес и санације последица.

Управљање отпадом

Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. године представља основни документ који обезбеђује услове за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу Републике Србије. Према Стратегији управљања отпадом, општина Рача, са општинама Велика Плана, Смедеревска Паланка, Лапово, Деспотовац, Баточина и Свилајнац, припада Регионалном центру за управљање комуналним отпадом у Лапову. Овај центар обухвата око 180.000 становника и годишњу количину отпада од 37.700 t/год. На основу споразума општина Лапово, Баточина, Рача, Велика Плана и Деспотовац, на територији општине Лапово је изграђена и пуштена у рад регионална депонија „Врбак” којом руководи привредно друштво А.С.А. ЕКО огранак Лапово. Регионална депонија „Врбак” је опремљена системом за сакупљење депонијског гаса и системом за прикупљање и третман процедних вода. У склопу депоније функционишу постројење за компостирање и постројење за сепарацију рециклабилног отпада.

Опште мере управљања отпадом - надлежни орган општине Рача:

- доноси Локални план управљања отпадом, обезбеђује услове и стара се о његовом спровођењу; уређује, обезбеђује, организује и спроводи управљање комуналним, односно инертним и неопасним отпадом на својој територији;
- уређује поступак наплате услуга у области управљања комуналним, односно инертним и неопасним отпадом;
- издаје дозволе, одобрења и друге акте у складу са Законом,
- води евиденцију и податке доставља ресорном Министарству,
- врши надзор и контролу примене мера поступања са отпадом у складу са законом.

Посебне мере управљања отпадом - обавезе оператера постројења:

- за постројења за која се издаје интегрисана дозвола припрема се и доноси План управљања отпадом;
- за постројења чија је делатност управљање отпадом и за која се издаје интегрисана дозвола или дозвола за управљање отпадом, доноси се Радни план постројења за управљање отпадом;

- произвођач или увозник чији производ после употребе постаје опасан отпад у обавези је да тај отпад преузме после употребе без накнаде трошкова и са њима поступи у складу са законом;
- за обављање делатности управљања отпадом прибављају се дозволе и то: дозвола за сакупљање отпада, за транспорт отпада, за складиштење и третман отпада и за одлагање отпада. За обављање више делатности једног оператера може се издати једна интегрална дозвола. Дозволе за складиштење, третман и одлагање отпада издају се на период од 10 година.

У зависности од реализованих активности на подручју ПДР-а потребно је организовати управљање отпадом. Потребно је ускладити управљање отпадом са принципима Националне стратегије управљања отпадом. Посебну пажњу треба посветити локацијама индустријских и комерцијалних објеката који генеришу велику количину отпада.

Заштита и унапређење природе, природних добара и пејзажа

На подручју Плана нема заштићених природних добара, утврђених еколошки значајних подручја и еколошких коридора од међународног значаја еколошке мреже Републике Србије, као ни евидентираних природних добара.

Опште мере заштите природних вредности на подручју Плана обухватају:

- очување постојећих зелених површина значајних са еколошког и урбанистичко-архитектонског аспекта;
- повећање удела јавних зелених површина у складу са урбанистичким параметрима;
- озелењавање јавних површина по највишим стандардима применом декоративних врста дендрофлоре (избегавање инвазивних, алохтоних врста и алергених врста);
- повезивање свих јавних зелених површина у јединствен систем и мрежу зеленила;
- обавезне су мере еколошке компензације у циљу ублажавања штетних последица на природу (мере санације, примарна рехабилитација, успостављање новог локалитета или комбинацију мера);

Функционални екозонинг

Приликом издвајања еколошких целина и зона разматране су обавезујуће смернице из стратешке процене утицаја на животну средину планова вишег хијерархијског нивоа Стратешке процене утицаја Просторног плана општине Рача и Стратешке процене утицаја плана генералне регулација градског насеља Рача. Посебне мере заштите дефинишу се са аспекта утврђивања обавеза корисника простора које се морају спроводити у поступку изградње нових и доградње постојећих објеката и комплекса, ради унапређења животне средине. Посебне мере заштите се прописују за просторе у

границама појединачних еколошких целина, зона и појасева и обавезујуће су приликом издавања Локацијске дозволе.

Према Стратешкој процени утицаја плана генералне регулације градског насеља Рача на подручју ПДР издвајају се следеће зоне:

Еколошка целина „Рача ” - представља простор обухваћен Планом генералне регулације насеља Рача, при чему границе Плана представљају истовремено и границе еколошке целине. Овај простор карактеришу различите намене, садржаји, функције (зоне становања различитих густина, радне зоне и појединачни комплекси, јавне намене и функције, зеленило, саобраћај, комунална инфраструктура, спорт и рекреација). У оквиру ове целине нису дозвољене делатности прераде метала (топљење, ливење, хемијска обрада), хемијска и фармацеутска индустрија, прерада дрвета (целулозе), коже, гуме, фарме и товилишта, складиштење опасног отпада, постројења за која се по Закону издаје интегрисана дозвола и остале делатности које могу значајно угрозити квалитет и капацитет животне средине. За реализацију пројеката у еколошким зонама у оквиру еколошке целине „Рача ” дефинисане су посебне мере. Опште мере заштите животне средине:

- обавезно је поштовање прописаних урбанистичких параметара;
- обавезно је поштовање услова надлежних органа и институција при реализацији планираних намена, објеката, функција, садржаја, радова и инфраструктурних система;
- обавезно је комунално и инфраструктурно опремање еколошких зона и локација, у циљу спречавања потенцијално негативних утицаја на земљиште, подземне и површинске воде, и здравље становништва;
- обавезан је избор еколошки прихватљивих енергената и технологија за производњу енергије;
- обавезно је рационално коришћење енергије, већа употреба обновљивих извора енергије и повећање енергетске ефикасности;
- обавезно је озелењавање и пејзажно уређење зона и локација, сагласно локацијским условима и еколошким захтевима, уз стриктно поштовање принципа аутохтоности у зонама заштите културних добара;
- обавезно је управљање отпадом;
- обавезан је предtretман свих комуналних и технолошких отпадних вода до захтеваног нивоа пре упуштања у реципијент (канализациону мрежу или водоток);
- препорука је увођење поступка еколошке компензације у простору.

Еколошки појас „Река Рача” - обухвата простор у појасу дела тока реке Раче који протиче у близини подручја плана. Овај еколошки појас се одликује великом осетљивошћу, обзиром да се у непосредној близини реке налазе постојеће и планиране радне зоне као и да се користи као реципијент за употребљене санитарне воде, до

изградње централног постројења за пречишћавање. Опште мере заштите животне средине:

- обавезан поступак процене утицаја за све пројекте (објекте, радове – изворе могућих негативних утицаја на воде у рекама и њиховим притокама),
- обавезно комунално и инфраструктурно опремање целина и зона које представљају непосредно окружење еколошким појасевима,
- обавезан је третман (пречишћавање) свих отпадних вода (комуналних, технолошких, потенцијално зауљених, атмосферских) до захтеваног нивоа, пре упуштања у
- реципијент,
- рационална и контролисана употреба заштитних средстава на пољопривредним површинама,
- обавезно је управљање свим врстама отпада, у складу са планом управљања отпадом,
- дозвољено је уређење форланда у складу са водним условивима.

Смернице за ниже нивое

Приоритетне активности на нижим територијалним нивоима у наредном периоду треба усмерити ка изради Студија о процени утицаја за ону пројектну документацију за коју је према законској регулативи предвиђена израда процене утицаја на животну средину. На тај начин, комплексном валоризацијом могућих утицаја будућих објеката на животну средину оцениће се оправданост и могућност реализације таквих комплекса са аспекта заштите животне средине.

У поступку даље разраде ПДР-а у складу са Законом о процени утицаја на животну средину обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Сл. гласник РС” бр.114/08) инвеститори су дужни да се обратe надлежном Министарству за послове заштите животне средине који ће одлучити о потреби израде Процене утицаја на животну средину, односно донети Решење о потреби израде или ослобађању од израде студије Процене утицаја.

У складу са тим, уколико се покаже као неопходно потребно је изградити Процену утицаја на животну средину и дефинисати адекватне мере заштите животне средине.

Програм праћења стања животне средине

Како би се животном средином управљало на оптималан начин неопходно је спровести адекватан мониторинг на подручју ПДР-а. Континуирано праћење дефинисаних индикатора, редовно извештавање и правовремено реаговање од кључног су значаја за систем мониторинга који игра кључну улогу у очувању животне средине.

Индикатори за праћење стања животне средине

Имплементација ПДР-а и реализација планираних активности одвијаће се у дужем временском периоду што захтева континуирано праћење свих аспеката животне средине. Праћење стања животне средине обавља се путем одабраних индикатора и неопходно је како би се сагледали ефекти реализације планских решења на датом простору.

Табела број 10: Мониторинг стања животне средине

Посебни циљеви СПУ	Индикатори	Надлежна институција	Варијанта II
<ul style="list-style-type: none"> Заштита планског подручја од поплава 	<ul style="list-style-type: none"> Број радова на уређењу водотока 	Агенција за заштиту животне средине	Једном годишње
<ul style="list-style-type: none"> Побољшање квалитета подземних вода 	<ul style="list-style-type: none"> Serbian Water Quality Index (SWQI) 	Агенција за заштиту животне средине	Једном годишње
<ul style="list-style-type: none"> Унапређење система за водоснабдевање 	<ul style="list-style-type: none"> Квалитет воде за пиће 	Агенција за заштиту животне средине	Једном годишње
<ul style="list-style-type: none"> Спречавање губитка пољопривредног земљишта 	<ul style="list-style-type: none"> Промене намене земљиште % пољопривредних површина у односу на укупно 	Агенција за заштиту животне средине	Једном годишње
<ul style="list-style-type: none"> Смањење изложености околног становништва и запослених загађеном ваздуху 	<ul style="list-style-type: none"> Број оболелих становника и запослених Емисија гасова са ефектом стаклене баште 	Локално предузеће за јавно здравље Локална мрежа за мониторинг квалитета ваздуха Мрежа станица за контролу квалитета ваздуха Агенције за заштиту животне средине Државна мрежа за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха	Једном годишње
<ul style="list-style-type: none"> Смањење буке и вибрација у непосредној близини саобраћајница Смањење буке у близини стамбене зоне 	<ul style="list-style-type: none"> Укупни индикатор буке 	Локална мрежа мерних станица	Континуирано
<ul style="list-style-type: none"> Одређивање локације за сепарацију и разврставање 	<ul style="list-style-type: none"> Број потенцијалних локација и њихов положај (опремљеност локације неопходном 	Јавно комунално предузеће	Једном годишње

<ul style="list-style-type: none"> отпада пре одлагања на регионалну депонију уз спровођење одговарајућих мера заштите 	<p>инфраструктуром, број спроведених мера заштите у фази пројектовања и реализације)</p>		
<ul style="list-style-type: none"> Повећање покривености планског подручја комуналном инфраструктуром 	<ul style="list-style-type: none"> Процент пословно производних објеката прикључених на канализациону мрежу 	Јавно комунално предузеће	Једном годишње
<ul style="list-style-type: none"> Унапређење система управљања отпадним водама 	<ul style="list-style-type: none"> % пречишћених отпадних вода Постојање ППОВ 	Јавно комунално предузеће	Једном годишње
<ul style="list-style-type: none"> Формирање еколошки одрживе радне зоне 	<ul style="list-style-type: none"> Повећање броја запослених Промене у БДП-у општине Рача 	Републички завод за статистику Локални завод за запошљавање	Једном годишње

Права и обавезе надлежних органа

- Надлежни орган задужен за припрему Плана је у обавези да органу надлежном за заштиту животне средине, заинтересованим органима и организацијама, достави на мишљење Извештај о Стратешкој процени;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана је у обавези да, пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о Стратешкој процени, обезбеди учешће јавности у разматрање Извештаја о Стратешкој процени;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана обавештава јавност о начину и роковима увида у Извештај о Стратешкој процени, времену и месту одржавања јавне расправе и начину достављања мишљења;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана израђује Извештај о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности са свим мишљењима, мишљењима изјављеним у току јавног увида и јавне расправе о плану и Извештају о Стратешкој процени;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана, органу надлежном за послове заштите животне средине доставља Извештај о Стратешкој процени са Извештајем о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности;
- Надлежни орган за послове заштите животне средине, по добијању Извештаја о Стратешкој процени са Извештајем о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности, може прибавити мишљење других овлашћених организација и стручних лица или образовати стручну комисију за оцену Извештаја о Стратешкој процени;
- Надлежни орган за послове заштите животне средине врши оцену Извештаја о Стратешкој процени, на основу прописаних критеријума; Надлежни орган за послове заштите животне средине даје сагласност на Извештај о Стратешкој процени или одбија захтев за давање сагласности на Извештај о Стратешкој процени;
- Надлежни орган задужен за припрему Плана не може упутити План у даљу процедуру усвајања без сагласности на Извештај о Стратешкој процени за послове заштите животне средине;
- Надлежни орган за послове заштите животне средине дужан је да омогући доступност информација о животној средини.

Оператер сваког извора загађења у обавези је да:

- надлежном органу достави податке о стационарном извору загађивања и свакој његовој промени;
- обезбеди редован мониторинг емисије и да о томе води евиденцију;
- обезбеди континуална мерења емисије ако за то постоји обавеза самостално, путем аутоматских уређаја за континуално мерење;
- води евиденцију о обављеним континуалним мерењима са подацима о мерним местима, резултатима и учесталости мерења и достави податке једном у три месеца и достави мерења на годишњем нивоу у виду годишњег извештаја;

- обезбеди контролна мерења емисије преко овлашћених организација, ако мерења емисије не обавља самостално;
- обезбеди прописана повремена мерења емисије, преко овлашћеног (акредитованог) правног лица два пута годишње уколико не врши континуални мониторинг, а податке достави надлежном органу;
- поставе уређаје за мерење количине отпадних вода које се испуштају у реципијент и да извештај о извршеним мерењима квартално достављају Јавном водопривредном
- предузећу, Министарству надлежном за послове заштите животне средине и Агенцији за животну средину;
- испитују квалитет отпадних вода пре и после пречишћавања, да обезбеде редовно функционисање уређаја за пречишћавање отпадних вода и да воде дневник њиховог рада;
- врше испитивање количине опсаних и штетних материја у земљишту уколико постоји могућност загађења земљишта редовним радом Пројекта.

Поступање у случају неочекиваних утицаја

Ако у било којој фази имплементације Плана детаљне регулације дође до појаве утицаја који су непредвиђени или неочекивани, а имају негативног ефекта на реализацију Плана или животну средину, неопходно је поступак стратешке процене утицаја на животну проверити и поновити.

Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене

Основну методологију израде Стратешке процене утицаја на животну средину прописао је Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10). Према овом закону Стратешка процена утицаја на на животну средину (Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину) садржи следеће сегменте:

- Полазне основе
- Општи и посебни циљеви и избор индикатора
- Процена могућих утицаја плана и програма на животну средину садржи следеће елементе
- Смернице за ниже хијерархијске нивое
- Програм праћења стања животне средине
- Приказ начина одлучивања, опис разлога одлучујућих за избор датог плана и програма са аспекта разматраних варијантних решења и приказ начина на који су питања животне средине укључена у план или програм
- Закључци до којих се дошло током израде извештаја о стратешкој процени представљене на начин разумљив јавности
- Други подаци од значаја за стратешку процену.

За израду матрице утицаја примењен је модел вредновања утицаја изведен на основу методологије британског Министарства за заштиту животне средине. Приликом избора индикатора коришћен је Правилник о националној листи индикатора заштите животне средине („Службени Гласник Републике Србије” бр. 37/2011).

Приликом израде Стратешке процене утицаја наишло се на неколико проблема. Примарни проблем свакако представља недостатак јасно дефинисане методологије израде СПУ. Како је ово документ који није дуго присутан у Републици Србији не постоји унифицирана методологија његове израде. Не постоји пратећа документација за примену, као ни упутства и смерница за израду СПУ. Други проблеми односе се на непостојање довољног број докумената који се тичу одрживог развоја као и недостатак података.

Приказ начина одлучивања за избор предложеног Плана

У складу са Законом о планирању и изградњи донета је Одлука о ПДР-у радне зоне “Исток” којом је утврђена обавеза израде Стратешке процене утицаја Плана на животну средину - Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину ПДР-а за радну зону “Исток”. У складу са Одлуком, приступило се изради Стратешке процене утицаја на животну средину Плана детаљне регулације, у фази Раног јавног увида, са поступком кроз Нацрт Плана детаљне регулације. Стратешка процена утицаја је текла паралелно са израдом Нацрта Плана, а Извештај о Стратешкој процени утицаја Плана на животну средину представља саставни део Плана.

Нетехнички резиме

Стратешка процена утицаја на животну средину ПДР радне зоне “Исток” у Рачи је документ којим је сагледан утицај ПДР-а на животну средину. Приликом израде СПУ сагледано је стање животне средине на датом подручју као и актуелни проблеми и еколошки конфликти који су заступљени на датој територији. Анализирана су планска решења, начин уређења и коришћења простора предвиђен ПДР-ом. У складу са тим дефинисани су основни и посебни циљеви и сет индикатора помоћу којих је могуће пратити њихово остварење. Циљеви су дефинисани на основу планова вишег реда, карактеристика самог подручја и општих начела одрживог развоја. Најважнији допринос СПУ су свакако мере заштите животне средине које ће бити инкорпорирани у сам ПДР. Применом ових мера ствара се основ за интегрално и одрживо коришћење простора и управљање животном средином.

На основу анализе закључује се:

- **планска решења која предвиђа ПДР немају еколошки неприхватљиве утицаје на животну средину.**

Животна средина је најугроженија потенцијалним присуством лаке индустрије. Међутим, уз коришћење чисте технологије и уз примену адекватних мера заштите негативни утицаји се могу минимизирати. Стратешка процена утицаја такође предвиђа

израду Процене утицаја на животну средину чиме се ствара основ за адекватно управљање животном средином на свим територијалним нивоима.

Други подаци од значаја за стратешку процену

Осим наведеног и образложеног, нема других података од значаја за Стратешку процену утицаја ПДР раде зоне “Исток” у Рачи.